

การเยือนฮานอยของประธานาธิบดีปูติน

แทบจะไม่มีความท้าทายต่อหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ระหว่างเวียดนาม-สหรัฐฯ

การเยือนกรุงฮานอย ประเทศเวียดนามของประธานาธิบดีวลาดิเมียร์ ปูติน (Vladimir Putin) เมื่อวันที่ 20 มิ.ย.67 ถือว่าเป็นการเยือนเวียดนามอย่างเป็นทางการครั้งแรกในรอบ 7 ปี และเป็นจุดหมายสุดท้ายในการเยือนเอเชียของ ปธน. ปูติน ภายหลังจากเสร็จสิ้นภารกิจเยือนเกาหลีเหนือ การเยือนเวียดนามของผู้นำรัสเซียในครั้งนี้ เกิดขึ้นท่ามกลางการจับตามองจากสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของเวียดนามในฐานะพันธมิตรด้านความมั่นคงในเอเชีย ที่เพียงยกระดับความสัมพันธ์กับเวียดนามสู่ระดับสูงสุดเมื่อปีที่แล้ว

เวียดนามเป็นเจ้าภาพเปิดบ้านต้อนรับประธานาธิบดีวลาดิเมียร์ ปูติน แห่งสหพันธรัฐรัสเซีย เมื่อวันที่ 20 มิ.ย.67 กำลังเป็นประเด็นที่น่าสนใจและจับตามองของนานาประเทศเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะต่อชาติพันธมิตรชาวตะวันตก โดยเฉพาะสหรัฐฯ ที่มีกำหนดการเดินทางมาเยือนเวียดนามในระยะเวลาใกล้เคียงกัน ซึ่งไม่เป็นการดีต่อความสัมพันธ์ของเวียดนามกับสหรัฐฯ ที่เพียงยกระดับความสัมพันธ์

การตัดสินใจต้อนรับปูตินของเวียดนาม แม้ว่าความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและการป้องกันประเทศของสหรัฐฯ จะมีเพิ่มมากขึ้นนับแต่แนวคิดการทูตแบบไผ่ลู่ลม (Bamboo Diplomacy) ของเวียดนามที่เน้นย้ำถึงความยืดหยุ่นทางยุทธศาสตร์และความสัมพันธ์กับชาติมหาอำนาจเป็นสิ่งที่สำคัญ ดังนั้น หากพิจารณาแล้วนั้น การกระทำของเวียดนามจึงไม่ใช่เรื่องแปลกแต่อย่างใด เพราะทำที่สุดแล้ว ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นก็คือผลประโยชน์ของเวียดนามเองมิใช่ผลประโยชน์ของประเทศอื่น ๆ การไม่เลือกเป็นพันธมิตรกับมหาอำนาจใดมหาอำนาจหนึ่ง เพื่อสามารถมีอิสระและสามารถดำเนินนโยบายการป้องกันความเสี่ยงของเวียดนามได้

ตัวอย่างเช่น เวียดนามเป็นเจ้าภาพในการต้อนรับประธานาธิบดีโจ ไบเดน (Joseph Biden) ของสหรัฐฯ ในเดือน ก.ย.66 และได้ยกระดับความสัมพันธ์แบบทวิภาคีระหว่างทั้งสองประเทศให้เป็นระดับสูงสุดของหุ้นส่วนยุทธศาสตร์แบบรอบด้าน (Comprehensive Strategic Partnership: CSP) ระดับเช่นเดียวกับกับรัสเซียและจีน แต่เวียดนามก็ให้การต้อนรับประธานาธิบดีสี จิ้นผิง (Xi Jinping) ของสาธารณรัฐประชาชนจีน และเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของ “ประชาคมที่มีอนาคตร่วมกัน” (Community of Shared future) ที่นำโดยจีนเช่นเดียวกัน เพื่อเป็นการป้องกันความเสี่ยงในความสัมพันธ์

ทั้งนี้ การเยือนเวียดนามของปูตินยังแสดงให้เห็นถึงความชำนาญทางการทูตของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่เกิดขึ้นท่ามกลางการแข่งขันของชาติมหาอำนาจ

การทำงานทางการทูตแบบไผ่ลู่ลม

การดำเนินการทางการทูตแบบไผ่ลู่ลมของเวียดนาม คือ การแสดงจุดยืนความเป็นกลางในสงครามรัสเซีย-ยูเครน ซึ่งแทนที่เวียดนามจะร่วมมือกับชาติตะวันตกในการประณามรัสเซีย ตามที่เวียดนามได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการปฏิบัติตามหลักการของกฎบัตรสหประชาชาติและกฎหมายระหว่างประเทศมาโดยตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หลักการเคารพต่อเอกราช อธิปไตย และการบูรณาการแห่งดินแดนของประเทศต่าง ๆ แต่อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่า เวียดนามได้งดเว้นการปฏิบัติตามมติของสหประชาชาติและในหลายครั้งที่มีการต่อต้านรัสเซีย รวมถึงการละเว้นการประชุมสุดยอดเพื่อสันติภาพในยูเครน (Ukraine peace summit) การปฏิบัติดังกล่าวนี้มีแนวโน้มเป็นไปได้ว่า เพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้รัสเซียเกิดความไม่พอใจ

ขณะเดียวกัน เวียดนามก็ไม่ได้กล่าวโทษรัสเซียที่ทำสงครามกับ NATO และมีความระมัดระวังที่จะไม่ดำเนินการใด ๆ ที่อาจมองได้ว่าเป็นการบ่อนทำลายมาตรการการคว่ำบาตรของชาติตะวันตกต่อรัสเซีย นอกจากนี้ ประเด็นที่น่าสนใจ คือ การที่เวียดนามไม่ยอมรับคำขอของรัสเซียในการส่งออกยุทธโประณ์ทางทหาร กระสุน และชิ้นส่วนที่ผลิตโดยโซเวียต/รัสเซียในคลังแสงของเวียดนาม เพื่อเป็นการสนับสนุนการกระทำสงครามกับยูเครนที่กำลังดำเนินอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการกระทำที่สมดุลที่ละเอียดอ่อนของเวียดนามเป็นอย่างมาก ท่ามกลางความพยายามในการรักษาความสัมพันธ์อันยาวนานของรัสเซียกับเวียดนาม ขณะเดียวกันก็อาจหลีกเลี่ยงการกระทำ ที่อาจกระทบต่อความสัมพันธ์ที่กำลังเติบโตกับชาติตะวันตก

อย่างไรก็ตาม มีการตั้งข้อสังเกตว่า การเยือนของ ปธน.ปูตินอาจทำให้สหรัฐฯ ตั้งคำถามถึงความน่าเชื่อถือของเวียดนามในฐานะหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ แม้ว่าเวียดนามจะไม่ได้สนับสนุนความพยายามในการทำสงครามของรัสเซียโดยตรง เฉกเช่นเดียวกับเกาหลีเหนือ แต่ว่าการต้อนรับ

ปูตินอย่างจริงจังนั้น อาจทำให้มองว่าเป็นการบ่อนทำลายความคิดที่นำโดยสหรัฐฯ ที่ต้องการแบ่งแยกรัสเซียออก ทั้งนี้ เพื่อเป็นการตอบโต้การตัดสินใจต้อนรับปูตินของเวียดนาม สถานทูตสหรัฐอเมริกาประจำกรุงฮานอยกล่าวว่า “ไม่มีประเทศใดควรให้ปูตินมีเวทีในการส่งเสริมสงครามจากการรุกรานของเขา หรือยินยอมให้การกระทำที่โหดร้ายของเขากลายเป็นเรื่องปกติ”

การเยือนในครั้งนี้ มีการคาดการณ์จากผู้เชี่ยวชาญว่า มีแนวโน้มที่จะหารือในประเด็นที่มีความอ่อนไหว เช่น ข้อตกลงด้านอาวุธและธุรกรรมสกุลเงินดิจิทัลของเวียดนาม-รูเบิลของรัสเซีย เพื่อหลีกเลี่ยงการลงโทษจากชาติตะวันตกเมื่อปีที่แล้วที่มีเอกสารรั่วไหลจากกระทรวงการคลังของเวียดนามเปิดเผยถึงแผนของประเทศที่จะปรับปรุงกองทัพให้มีความทันสมัย โดยจ่ายค่าอาวุธของรัสเซียผ่านบริษัทน้ำมันที่ร่วมทุนระหว่างเวียดนาม (PetroVietnam) และรัสเซีย (Zarubezhneft) หรือการดำเนินงานของ Rusvietpetro โดยกลไกการระดมทุนทางเลือกอื่น จะช่วยให้เวียดนามสามารถซื้อสินค้าจำนวนมากโดยไม่ต้องใช้เงินดอลลาร์สหรัฐ ถ้าเป็นเช่นนี้ อาจกระตุ้นให้สหรัฐฯ ดำเนินการใช้กฎหมายต่อต้านศัตรูอเมริกาด้วยมาตรการคว่ำบาตร (Countering America's Adversaries Through Sanctions Act : CAATSA) กับเวียดนามได้

แม้ว่าจะไม่มีเอกสารของข้อตกลงทวิภาคี แต่การลงทุนระหว่างสองประเทศที่เกิดขึ้นนั้น สะท้อนให้เห็นถึงโอกาสความเชื่อมโยงอย่างชัดเจนของธุรกรรมด้านกลาโหม หรือการเกิดขึ้นของรูเบิล-ดอง (Ruble-Dong) อย่างไรก็ตาม ด้านประธานาธิบดีโต เลิม (Tô Lâm) ของเวียดนามยอมรับว่ามีข้อตกลงอื่น ๆ ที่จะยังคงเป็นความลับ เพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดความกังวลใด ๆ กับโลกตะวันตก

การตอบสนองของสหรัฐฯ

สหรัฐฯ ไม่พอใจกับการเยือนของ ปธน.ปูตินอย่างแน่นอน และมองว่าเวียดนามอาจต่อต้านการคว่ำบาตรของสหรัฐฯ แม้ว่าสถานทูตสหรัฐฯ จะวิพากษ์วิจารณ์ในเบื้องต้น แต่สหรัฐฯ ก็ค่อนข้างนิ่งเฉยต่อการเยือนในครั้งนี้ โดยทางการสหรัฐฯ ปฏิเสธที่จะแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อตกลงด้านอาวุธลับระหว่างเวียดนามและรัสเซีย

นอกจากนี้ แดเนียล คริตินบริงค์ (Daniel Kritenbrink) ผู้ช่วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐฯ ด้านกิจการเอเชียตะวันออกและแปซิฟิก เดินทางเยือนเวียดนามระหว่างวันที่ 20-21 มิ.ย.67 เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับหุ้นส่วนยุทธศาสตร์แบบรอบด้าน (CSP) ของสหรัฐฯ และเวียดนามต่อไป จะเห็นได้ว่าระยะเวลาการเยือนเวียดนามของสหรัฐฯ นั้น เกิดขึ้นหลังจากปูตินเยือนเวียดนามเพียงไม่กี่วัน อาจมองได้ว่าไม่ใช่เรื่องบังเอิญแต่อย่างใด ทั้งนี้ในงานแถลงข่าวที่กรุงฮานอย ประเทศเวียดนาม คริตินบริงค์เน้นย้ำว่าความไว้วางใจระหว่างสหรัฐฯและเวียดนามอยู่ในระดับสูงสุดตลอดกาล และเปี่ยมเบนความกังวลที่เกี่ยวกับผลกระทบจากการเยือนของปูติน ซึ่งเห็นได้ชัดจากการตอบคำถามเกี่ยวกับการเยือนของปูติน โดยกล่าวว่าสหรัฐฯ เคารพเวียดนาม และ “เวียดนามสามารถตัดสินใจถึงวิธีการที่ดีที่สุดในการปกป้องอธิปไตยของตนเอง และส่งเสริมผลประโยชน์ของตน” คำแถลงการณ์ดังกล่าวนี้ ตอบโต้คำวิพากษ์วิจารณ์ก่อนหน้านี้ของสถานทูตสหรัฐฯ ซึ่งอาจมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับเวียดนามว่าความสัมพันธ์แบบทวิภาคีนั้นจะไม่ได้รับ

ผลกระทบจากการเยือนของปูติน คริตินบริงค์ได้ย้ำอีกครั้งว่า สหรัฐฯ จะสนับสนุนเวียดนามให้มีความเข้มแข็ง เป็นอิสระ ยึดหยุ่นพื้นที่ตัวได้ และมีความเจริญรุ่งเรือง

ทั้งหมดนี้ แสดงให้เห็นว่าสหรัฐฯ ยอมอดทนและนิ่งเฉยต่อความร่วมมืออย่างใกล้ชิดของเวียดนามกับรัสเซีย เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาความสัมพันธ์เชิงยุทธศาสตร์กับเวียดนาม ท้ายที่สุดแล้ว การที่เวียดนามไม่เต็มใจที่จะประณามรัสเซีย และการงดออกเสียงในมติของสหประชาชาติต่อรัสเซีย นั้นไม่ได้เป็นการขัดขวางสหรัฐฯ จากการแสวงหาการยกระดับความสัมพันธ์แบบทวิภาคีที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2566 ได้

ในส่วนของเวียดนามเองก็ตระหนักถึงความจำเป็นของการหลีกเลี่ยงที่จะถูกมองว่าเข้าข้างรัสเซียและตะวันตก นอกจากนี้ มีการกล่าวถึงความกังวลที่จะอนุมัติการมาเยือนของปูติน ซึ่งเกิดขึ้นหลังจากการเยือนเกาหลีเหนือของปูติน ซึ่งเวียดนามไม่ต้องการถูกมองว่าเป็นส่วนหนึ่งของพันธมิตรที่ประกอบไปด้วยรัสเซีย จีน อิหร่าน และเกาหลีเหนือ ซึ่งเป็นรัฐที่ชาติตะวันตกมองว่าเป็นผู้แสดงที่ไม่ดีและมีความท้าทายต่อบริบทความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในปัจจุบัน

การเยือนของคริตินบริงค์ในครั้งนี้ ถือว่าเป็นโอกาสให้เวียดนามส่งสัญญาณไปยังสหรัฐฯ ว่าเวียดนามยังคงทำงานร่วมกับสหรัฐฯ ในประเด็นที่มีผลประโยชน์ในเชิงยุทธศาสตร์ร่วมกัน โดยบุย ฮาน ซอน (Bùi Thanh Sơn) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเวียดนาม กล่าวกับคริตินบริงค์ว่า เวียดนามยังคงถือว่าสหรัฐฯ เป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญเสมอ ประกอบกับความตั้งใจของเวียดนามที่จะสนับสนุนสหรัฐฯ ในการส่งเสริมความสัมพันธ์กับภูมิภาค เพื่อส่งเสริมสันติภาพ เสถียรภาพ ความร่วมมือ และการพัฒนาทั้งในระดับภูมิภาคและในระดับโลก

กล่าวโดยสรุป เวียดนามป้องกันความเสี่ยงทางยุทธศาสตร์ในการหลีกเลี่ยงผลกระทบจากการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างรัสเซีย จีน และสหรัฐฯ โดยเวียดนามจะยังคงรักษาสอดคล้องความสัมพันธ์ระหว่างรัสเซีย จีน และสหรัฐฯ ด้วยวิธีการทูตแบบไม่กลุ่มของเวียดนาม คือ แสวงหาผลประโยชน์ที่แตกต่างกันจากชาติมหาอำนาจ ขณะเดียวกัน ก็ป้องกันความเสี่ยงในการพึ่งพาพันธมิตร หรือเผชิญหน้ากับมหาอำนาจใดมหาอำนาจหนึ่ง

สำหรับประเทศไทย ควรวางตัวเป็นกลางในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ ไม่นิยมเอียงต่อชาติมหาอำนาจใดมหาอำนาจหนึ่ง โดยดำเนินยุทธศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ด้วยการเสริมสร้างความสมดุลใหม่ (Strategic New Equilibrium) โดยบางเรื่องให้ความสำคัญกับประเทศมหาอำนาจหนึ่งในขณะที่อีกบางเรื่องก็ให้ความสำคัญอีกประเทศหนึ่ง ซึ่งความสมดุลนี้จะต้องมีการปรับตลอดเวลา โดยคำนึงถึงผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interests) เป็นสำคัญ พร้อมทั้งยึดหลักความเป็นแกนกลางของอาเซียน (ASEAN Centrality) เพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและหนึ่งเดียวของอาเซียนในการต่อรองกับชาติมหาอำนาจ

(31 ส.ค. 67)

ที่มา : <https://www.rsis.edu.sg/rsis-publication/idss/ip24056-putins-visit-to-hanoi-hardly-a-challenge-to-vietnam-us-strategic-partnership/>

www.sscthailand.org

๖๒ ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐

sscthailand

sscthailand

